

ऑग्रोमेट अँड वायझरी बुलेटीन
ग्रामीण कृषि मौसम सेवा, एएमएफयु,
कृषि हवामानशास्त्र विभाग
कृषि महाविद्यालय, पुणे ४११ ००५

फोन : ०२०-२९५१६२६४

ई-मेल : amfupune@gmail.com

हवामान अंदाजावर आधारित कृषी सल्ला समितीची साप्ताहिक बैठक दि. १३/१०/२०२६

जिल्हा : जळगाव

हवामान घटक	पुढील पाच दिवसांचा हवामानाचा अंदाज (१३/१०/२०२६ ते १७/१०/२०२६)				
दिनांक	14	15	16	17	18
पाऊस (मिमी)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
कमाल तापमान (अं.से.)	37	36	37	37	37
किमान तापमान (अं.से.)	17	19	19	20	22
ढग स्थिती (आकाश)	1	1	2	3	4
सकाळची सापेक्ष आर्द्रता (%)	62	66	67	63	61
दुपारची सापेक्ष आर्द्रता (%)	37	38	38	34	35
वाऱ्याचा वेग (किमी/तास)	4	5	5	4	6
वाऱ्याची दिशा (अंश)	80	94	106	100	97

हवामान अंदाजावर आधारित कृषी सल्ला

पीक	पीक अवस्था	कृषि विषयक सल्ला
हवामान सारांश/ इशारा		भारतीय हवामान खात्याच्या प्रादेशिक हवामान केंद्र, मुंबई यांच्या अंदाजानुसार जिल्ह्यात दिनांक १३ ते १७ ऑक्टोबर, २०२६ दरम्यान हवामान कोरडे राहण्याची शक्यता आहे.
विस्तारित श्रेणी अंदाज (ईआरएफएस)		विस्तारित श्रेणी अंदाजानुसार (ईआरएफएस) मध्य महाराष्ट्र विभागात (धुळे, नंदुरबार, जळगाव, नाशिक, अहमदनगर, पुणे, सातारा, सांगली, सोलापूर, कोल्हापूर) दिनांक १८ ते २४ ऑक्टोबर, २०२६ दरम्यान ➤ पावसाचे प्रमाण सरासरी पेक्षा जास्त राहण्याची शक्यता आहे. ➤ कमाल तापमान सरासरी इतके राहण्याची शक्यता आहे. ➤ किमान तापमान सरासरी पेक्षा जास्त राहण्याची शक्यता आहे.
सामान्य सल्ला		- सर्व उभ्या पिकांना किड व रोगाचा प्रादुर्भाव आढळून आल्यास फुले बायोमिक्स ची फवारणी १० मिली प्रति लिटर पाणी प्रमाणे करावी. - हवामान अंदाजावर आधारित कृषि सल्ला व हवामानाच्या पूर्वानुमाना करिता 'मेघदुत' मोबाईल ॲपचा वापर करावा. मेघगर्जना व विजेच्या पूर्वानुमानाकरिता 'दामिनी' मोबाईल ॲपचा वापर करावा. - कृषिविषयक माहितीसाठी, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या 'कृषिदर्शनी'चा एक संदर्भ ग्रंथ म्हणून उपयोग करावा. - जिल्ह्यातील कोरडवाहू क्षेत्रात उपलब्ध ओलीवर रब्बी पिके जसे हरभरा, करडई आणि रब्बी ज्वारी पिकाच्या पेरणीचे नियोजन करावे. - काढणी केलेल्या धान्याची सुरक्षित ठिकाणी साठवण करावी. - बागायती क्षेत्रात रब्बी हंगामाच्या पूर्वतयारीसाठी करावयाची कामे जसे माती परीक्षणासाठी नमुने घ्यावेत, खरीप पिकांची काढणी व अवशेष व्यवस्थापन करावे, उपलब्ध सिंचन पाण्यानुसार रब्बी पीक पद्धती निश्चित करावी, हरभरा, रब्बी ज्वारी, गहू, करडई, रब्बी मका इत्यादी पिकांचे नियोजन करावे, प्रमाणित बियाणे व आवश्यक निविष्टांची उपलब्धता करून ठेवावी, बीजप्रक्रियेसाठी आवश्यक साहित्य तयार ठेवावे, शेतातील बांध, चर व निचरा व्यवस्था दुरुस्त करावी, खतांची गरज माती परीक्षणाच्या आधारे निश्चित करावी. - रब्बी हंगामात पेरणी करावयाची असल्यास पिकाच्या संवेदनशील वाढीच्या अवस्थेसाठी संरक्षित पाण्याची उपलब्धता असल्यासच नियोजन करावे. पेरणीसाठी कमी कालावधीच्या वाणांची निवड करावी. - संरक्षित सिंचनाचा अत्यंत काटकसरीने वापर करावा. जास्तीत जास्त पाणी बचतीसाठी तुषार अथवा ठिबक सिंचनाचा कटाक्षाने वापर करावा. - रब्बी हंगामात पेरणी करताना शक्यतो आंतरपीक पद्धतीचा अवलंब करावा. उदा. ज्वारी + हरभरा (६:३), करडई + हरभरा (३:६). - जल व मृद संधारणासाठी बी बी एफ यंत्राद्वारे पेरणी करावी. - पेरणीवेळीस फुले बायोमिक्सची बीजप्रक्रिया करावी. तसेच सूक्ष्म अन्नद्रव्याची कमतरता असल्यास फुले ग्रेड II ची फवारणी १० मिली प्रति लिटर पाणी प्रमाणे करावी. - रब्बी हंगामात पिकामध्ये तणनाशके यांचा वापर कमी करून वेळोवेळी कोळपणी आणि खुरपणी करून पिके तणविरहित ठेवावीत.
कापूस	बोंड उघडणे अवस्था	जिरायती कापसामध्ये बोंडे धरण्याच्या अवस्थेत (९०-१०० दिवसांनी) संरक्षित पाणी द्यावे. जर ३०-३५ % बोंडे फुटले असतील तर पहिली वेचणी सुरु करावी. त्यानंतर १५-२० दिवसांच्या अंतराने दुसरी व तिसरी वेचणी करावी. वेचणी केलेला कापूस ३-४ दिवस उन्हात वाळवून नंतर साठवणूक करावी. गुलाबी बोंड अळीच्या नियंत्रणासाठी एकरी ३ ट्रायकोकार्ड लावावेत. गुलाबी बोंड अळीच्या प्रभावी नियंत्रणासाठी किडीच्या आर्थिक नुकसान पातळीनुसार लॅम्बडा सायहॅलोथ्रीन ५ टक्के ई.सी. ८ मिली किंवा स्पिनोसॅड ४५ एस.सी. ३.५ मिली किंवा प्रोफेनोफॉस ५० ई.सी. ३० मिली

		किंवा इमामेक्टीन बेंझोएट ५ एस.जी. ४.४ ग्रॅम किंवा इन्डोक्झाकार्ब १४.५ एस.सी. १० मिली किंवा क्लोरेन्ट्रानीलिप्रोल १८.५ एस.सी. ३ मिली प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून गरजेनुसार एका कीटकनाशकाची फवारणी करावी. पिकातील रोगग्रस्त पाने, बोंडे, फुले गोळा करून नष्ट करावीत.
हरभरा	पेरणी अवस्था	कोरडवाहू हरभऱ्याची पेरणी जमिनीत पुरेसा ओलावा असताना करावी. बागायती हरभऱ्यासाठी साधारणतः २० ऑक्टोबर ते १० नोव्हेंबर या कालावधीत पेरणी करावी. हरभऱ्याच्या फुले विक्रम या जातीची लागवड करून तुषार सिंचन पद्धतीने पाणी दिल्यास शाश्वत उत्पादन शक्य आहे.
सोयाबीन	पक्वता ते काढणी अवस्था	काढणी अगोदर थायोफिनेट मिथील ७०% डब्ल्यू पी हे बुरशीनाशक १ ग्रॅम प्रति लिटर पाण्यात मिसळून शेंगांवर फवारल्यास बुरशीजन्य रोगापासून नुकसान टाळणे शक्य होते. पक्व झालेल्या सोयाबीन पिकाची काढणी चालू करावी. काढणी केलेले पीक ३-४ दिवस उन्हात वाळवून मळणी करून सुरक्षित ठिकाणी साठवणूक करावी.
भुईमूग	पक्वता ते काढणी अवस्था	शेंगा पक्व झाले असतील तर पिकास हलके पाणी देऊन काढणी करावी. काढणी केलेले पिक ४-५ दिवस चांगले उन्हात वाळवून सुरक्षित ठिकाणी साठवण करावी.
रब्बी ज्वारी	पेरणी अवस्था	जमिनीतील उपलब्ध ओलाव्यावर ज्वारीची पेरणी १५ ऑक्टोबर पर्यंत ५ सें.मी. खो लीवर करावी. जमिनीच्या खोलीनुसार पिकाच्या वाणाची निवड करावी. पेरणी ४५×१५ सें.मी. अंतरावर करावी. शिफारशीप्रमाणे खत पेरणीच्या वेळी वापरावे. पेरणीपूर्वी प्रति किलो बियाण्यास ४ ग्रॅम गंधक ८० टक्के डब्ल्यू.पी. (३०० मेश पोताचे) चोळावे तसेच २५ ग्रॅम अॅझोटोबॅक्टर व पी.एस.बी. कल्चर चोळावे. बागायत ज्वारीची पेरणी ४५ × १२ सें.मी. अंतरावर करावी. जिवाणू संवर्धनाची प्रक्रिया करून हेक्टरी १० किलो बियाणे वापरावे. पेरणीसाठी दोन चाड्याची पाभर वापरून एकाच वेळी खत व बियाणे पेटावे. जिथे ज्वारीची पेरणी लवकर झाली आहे तिथे खोड किडी च्या जैविक नियंत्रणासाठी ५ ते १० ट्रायकोकार्ड आठवड्यांच्या अंतराने प्रति हेक्टरी वापरावे.
मका	पक्वता ते काढणी अवस्था	पक्व झालेल्या कणसांची काढणी करावी. काढणी केलेली कणसे ४-५ दिवस चांगले उन्हात वाळवून सुरक्षित ठिकाणी साठवणूक करावी.
वांगी	पीक वाढीची अवस्था	रस शोषणाऱ्या (तुडतुडे) किडीच्या नियंत्रणासाठी सायपरमेथ्रीन २५% ई.सी. ४ मिली किंवा फ्लोनीकॅमिड ५० टक्के डब्ल्यू. जी. ४ ग्रॅम किंवा अॅफिडोपायरोपेन ५० डी.सी. २० मिली प्रति १० लिटर पाण्यातून फवारणी करावी.
केळी	पीक वाढीची अवस्था	केळी पिल बागेत आता मोठ्या प्रमाणात करपा रोगाची लागण झालेली आहे , त्यासाठी शेतकऱ्यांनी मेटिरम + पायऱ्याक्लस्ट्रोबिन या संयुक्त बुरशीनाशकाची तीन ग्रॅम प्रति लिटर पाणी अधिक बॅनोले (मिनरल ऑइल) १० मिली प्रति लिटर किंवा Azoxystrobin + Dificonazole २ मिली प्रति लिटर पाणी किंवा टेबुकनाझोल + ट्रीफ्लॉप झीस्ट्रोबिन ०.५ मिली प्रति लिटर पाणी घेऊन फवारणी करावी. नवती बागेला कार्बेन्डाझिम १ ग्रॅम किंवा Tilt (Propiconazole) ०.५ मिली प्रति लीटर + मिनरल ऑइल १० मिली प्रति लिटर पाणी घेऊन फवारणी करावी. सीएमव्ही या विषाणूजन्य रोगग्रस्त झाडे उपटून, ईमिडाक्लिप्रिड ०.५ मिली प्रति लिटर प्रमाणे फवारणी करावी. जर कंदसड रोग दिसला तर त्या झाडाला चार ग्रॅम प्रति झाड प्रमाणे ब्लीचिंग पावडर बांगडी पद्धतीने देऊन नंतर पाणी द्यावे . केळी लागवडीनंतर चौथ्या महिन्यात सुक्ष्म अन्नद्रव्ये इडिटीए-जस्त आणि इडिटीए -लोह यांची प्रत्येकी ५० ग्रॅम मात्रा १० लिटर पाण्यात घेऊन फवारणी करावी. बागेस उपलब्धतेनुसार व आवश्यकतेनुसार पाणी द्यावे. तसेच बाष्पीभवन कमी करण्यासाठी आच्छादनाचा वापर करावा तसेच दर पंधरा दिवसांनी १० लिटर पाण्यात ८० ग्रॅम केओलीन हे बाष्परोधक घेवून त्याची केळीच्या पानांवर फवारणी करावी . पाण्याच्या ताणाचे दुष्परिणाम टाळण्यासाठी अॅसिटील सॅलिसिक आम्ल १८ मिलीग्रॅम प्रती लीटर पाण्यात घेवून फवारणी करावी.
फळबाग	नियोजन	संध्याच्या हवामानामुळे फळबागांमध्ये बाष्पीभवन कमी करण्यासाठी ऑर्गॅनिक आच्छादनाचा वापर करावा तसेच बाष्परोधकाची (केओलीन ३%) फवारणी करावी. बागेस ठिबक सिंचनाचा सकाळ आणि संध्याकाळी वापर करावा. फळधारणा जास्त असल्यास विरळणी करावी. बागेत नत्र खताचा वापर कमी करावा. बाग नेहमी तणनियंत्रण करून स्वच्छ ठेवावी. बागेस सेंद्रिय खतांचा वापर करावा. पाण्याची उपलब्धता, वाढते तापमान बघता पीक घेण्यापेक्षा झाडे वाचवणे यावर भर द्यावा.
जनावरांचे व्यवस्थापन		पाणी अत्यंत मर्यादित असल्यास मोठ्या क्षेत्रावर चारा पीक घेण्याऐवजी आवश्यक पशुधनासाठी मर्यादित क्षेत्रात संरक्षित सिंचनाखाली चारा उत्पादन करण्याचे नियोजन करता येईल. उपलब्ध पाणी , पेरणीची वेळ , जमिनीतील ओलावा आणि स्थानिक हवामान लक्षात घेऊन ज्वारी , बाजरी, मका, बरसीम किंवा लुसर्न यांसारख्या चारा पिकांचा विचार करता येतो. संभाव्य चाराटंचाई लक्षात घेऊन उपलब्ध हिरवा चारा , कडवा, पिकांचे अवशेष, वाळलेला चारा आणि इतर स्रोतांचे योग्य नियोजन करणे आवश्यक आहे. उपलब्ध चाऱ्याचे संवर्धन , कमी पाण्यात येणाऱ्या चारा पिकांची लागवड, मुरघास निर्मिती, चाऱ्याची पौष्टिकता वाढविणे तसेच सामूहिक चारा व्यवस्थापन यांवर विशेष भर देणे गरजेचे आहे. उपलब्ध हिरवा चारा एकाच वेळी मोठ्या प्रमाणात जनावरांना देण्याऐवजी त्याचे नियोजनबद्ध वाटप करावे. सोयाबीन, ज्वारी, बाजरी, मका, तूर आणि इतर पिकांपासून उपलब्ध होणारे अवशेष चारा म्हणून वापरावेत. या अवशेषांचे योग्य प्रकारे कुट्टीकरण करून सुरक्षित ठिकाणी साठवणूक केल्यास भविष्यातील चाराटंचाईची तीव्रता कमी करण्यास मदत होते.

*टिप : शेतकरीबंधूनी कीटकनाशकाची, बुरशीनाशकाची फवारणी करताना स्वतःची योग्य ती खबरदारी/ काळजी घेऊन किसान कवच बॉडीसूटचा वापर करावा.

स्त्रोत : १) हवामान पूर्वानुमान : प्रादेशिक हवामान पूर्वानुमान केंद्र, मुंबई.

२) मागील हवामान : -

स्वाक्षरीत

प्रमुख अन्वेषक, ग्राक्यूसी, एएमएफयू, पुणे तथा

